

Лидија Јовичић¹
Педагошки факултет Бијељина

дои 10.7251/NS1702043J
316.344.3-055.52(497.6 PC)
37:316.628-055.55(497.6 PC)
Оригинални научни рад

НЕОРГАНИЗОВАНО ПРОВОЂЕЊЕ СЛОБОДНОГ ВРЕМЕНА КАО УЗРОК АСОЦИЈАЛНОГ ПОНАШАЊА МЛАДИХ

Апстракт: Истраживања су показала да млади и дјеца често не проналазе начине како и на који начин искористити слободно вријеме. За њих често кажемо да су дезорјентисани, да се досађују, да су неактивни, незаинтересовани и слично. Такви појединци имају нереалну слику о себи, немају самопоуздања, емоционално су неуравнотежени и сл. Они најчешће проводе слободно вријеме једнолично, без педагошких осмишљених и прихватљивих активности, и тешко остварују интеграцију са окружењем, односно са другим људима, групама, колективом, друштвеном средином, итд. Слободно вријеме испуњава појединца ако је он задовољан или спонтан. Осим тога, слободно вријеме може бити и извор низа проблема и негативних појава као што су асоцијално понашање и малолетничка делинквенције. Овај рад, управо има за циљ да нам да одговоре да ли неорганизовано провођење слободног времена утиче на појаву асоцијалног понашања код младих, односно да се испитају разлике у квалитету различитих активности у коришћења слободног времена између ученика који испољавају и ученика који не испољавају асоцијално понашање.

Кључне речи: слободно вријеме, активности слободног времена, асоцијално понашање, неорганизовано провођење слободног времена.

Увод

Када говоре о негативним елементима који се испољавају у слободном времену код младих, истраживачи најчешће истичу чињеницу неорганизованости слободног времена. Неорганизовано коришћење слободног времена условљава, добрим дијелом, недостатак позитивних активности код младих, јер ако млади немају осигурану забаву на неком добро организованом мјесту, онда је они траже на улици, која на сваком кораку пружа могућност упознавања са животом који младој психи не представља стабилан ослонац, и из тих разлога долази до развијања интересовања према активностима које представљају кочницу у њиховом даљем развоју и формирању (Карић и Грандић, 2010).

Коришћење слободног времена представља суштину његове цјелокупне проблематике. Међу активностима које доводе и доприносе појави пушења, алкохолизма и наркоманије код младих, спадају и активности и садржаји хедонистичког типа, које у својој основи имају наглашену жељу за уживањем и

¹ lidija.jovicic@pfb.ues.rs.ba

значе настојање да се тој жељи по сваку цијену удовољи (Исто, 2010). У такве активности спадају посјете кафићима, диско-клубовима, журкама и слично, гдје владају цигарете, алкохол, дрога, коцкање и други пороци.

Ваома је важно да приликом организације слободног времена и активности младих у слободном времену не дође до несклада између амбиција и способности. Уколико се јави несклад између амбиција и способности са једне стране и жеља за афирмацијом са друге, долази до одређених психичких проблема попут анксиозност, асоцијалног понашања, као и осјећања ниже вриједности што у датим моментима има посљедицу да млади прибјегавају оним облицима понашања који су друштвено неприхватљиви и некорисни.

Носиоци активности младих у слободном времену немају увијек позитивно дјеловање и утицај, посебно на младе. Честе су појаве деструктивног утицаја средстава јавног информисања на младе. Разни садржаји ТВ емисија, радио програми, филмови са тематиком насиља, пљачке, силовања, па и доступни садржаји који се пласирају на интернет, остављају трајне негативне посљедице на младе. Адолесценти најчешће имају веома лоше навике, као што су цигарете и алкохол, које користе као облике забаве у слободном времену. На слободно вријеме утиче и разноврсна понуда потрошачког друштва. Неконтролисано слободно вријеме, сматра Микановић, не треба везати за делинквенцију, већ за пораст „модерних болести“ као што су гојазност, холестерол и сл. (Микановић, 2009, стр. 169).

Дешава се да млади пробају разне пороке као што су дуван, алкохол и дрога. Дешава се и то да млади имају разне проблеме у школи па и код куће, па често се поставља питање ко и како треба реаговати у оваквим ситуацијама? Јасно је да родитељи и наставници у овом случају требају да одиграју главну улогу, тако што ће младима помоћи, разумјети их, подстицати и емоционално подржавати. Они морају знати да су дјеца у фази адолесценције јако осјетљива и рањива, и као таква, постају лак плијен и мамац дувану, алкохолу, дрогама и осталим пороцима. Често родитељи праве грешке у васпитању своје дјеце. Они једноставно не вјерују да би њихова дјеца у тој узрасној доби могла почети пити, пушити, као и дрогирати се. Родитеље и наставнике из тих разлога треба подучавати о свим ризицима с којима се сусрећу њихова дјеца. На дјечијим дружењима, забавама, дјеца су често доступни пороци као што су цигарете, алкохол и дрога, а да родитељи нису тога ни свјесни. Родитељи морају знати гдје су им дјеца, с ким се друже, гдје се састају с пријатељима, чиме се баве и занимају, а повремено се требају и укључити у дјечије активности, управо из разлога што су родитељи важан фактор у превенцији кад је у питању трошење слободног времена младих на друштвено-непожељан начин. Да би родитељи били успјешни у родитељској улози, требало би их оспособити да знају младима пружити више слободе, а да им истовремено остану чврст, поуздан и сигуран ослонац. Младе у адолесцентној фази, родитељи не требају остављати без надзора, и из тог разлога је важно појачати сарадњу породице и школе, чешће укључивати родитеље у школске активности. Родитељи и наставници морају знати да су они главни преносиоци система вриједности и да су најважнији, али и најодговорнији фактори у

превенцији трошења слободног времена младих на друштвено-непожељан начин (Томић и Хасановић, 2007, стр. 54).

Многа спроведена истраживања показују да неорганизовано провођење слободног времена има снажан утицај на појаву асоцијалног понашања, као и то да асоцијално понашање у слободном времену може бити и одраз незадовољства и трагања за сврхом. Па је због тога, сматра Јашовић (1991), потребно да свако организовано друштво улаже напоре у правцу развијања и усмјеравања позитивних интереса, склоности, способности младих, и истовремено ствара повољне материјалне, просторне и друге услове за њихово испољавање и задовољавање у слободном времену. Тамо гдје то није у довољној мјери случај, слободно вријеме младих постаје вријеме досаде и љенчарења и погодан је простор за дјеловање разних негативних чинилаца за предузимање и прихватање асоцијалних образаца понашања (Јашовић, 1991, стр. 232).

Одсуство друштвене бриге да се младима обезбједе корисне активности и садржаји у слободном времену који ће квалитативно допринјети развоју њихове личности, најбитнији су разлози неформалног организовања у групе са преступничким понашањем. Пракса показује да млади без организованог коришћења слободног времена, бораве у кафићима, кладионицама и сличним објектима у нашој социо-културној средини, који су осим разоноде, одмора и забаве најчешће повезани са различитим облицима поремећаја у социјалном окружењу.

Методологија

За потребе овог истраживања слободно вријеме дефинишемо као „вријеме којим појединац располаже или га користи слободно изван професионалних, породичних и друштвених обавеза, појединачно групно или колективно, на основу природне и друштвене условљености и у складу са сврсисходношћу друштвене стварности у којој појединац живи и дјелује“ (Бранковић и Илић, 2003, стр. 359). Док, под асоцијалним понашањем подразумејемо „све врсте понашања која су у супротности са општеприхваћеним моралним нормама али која нису правно санкционисана, и најчешће представљају увод у преступничко понашање малолетника“ (Томић, Шеховић, Карић, и Хусановић, 2008, стр. 11).

Циљ истраживања

Проблем нашег истраживања био је испитивање повезаности начина коришћења слободног времена и појаве асоцијалног понашања код младих. Како би смо што квалитетније одговорили на наш проблем истраживања, пошли смо од задатка да се испитају разлике у квалитету различитих активности у коришћења слободног времена између ученика који испољавају и ученика који не испољавају асоцијално понашање.

Хипотезе истраживања

Имајући у виду сложеност активности младих у слободно вријеме у складу са истраживачким задатком поставили смо сљедеће хипотезе:

X1: Претпостављамо да постоји статистички значајна разлика у квалитету различитих активности коришћења слободног времена између ученика који испољавају и оних ученика који не испољавају асоцијално понашање.

X2: Претпостављамо да постоји статистички значајне разлике учесталости облика асоцијалног понашања код ученика који имају изречене васпитно-дисциплинске мјере и оних ученика који немају ни једну изречену васпитно-дисциплинску мјеру.

Истраживањем су обухваћене четири основне школе у Бијељини (Вук Караџић, Свети Сава, Кнез Иво од Семберије и Јован Дучић) а узорак чине ученици IX разреда, њих 392 или 40%. У овом емпиријском неексперименталном истраживању коришћени су Сервеј истраживачки метод и Метод теоријске анализе. Зависно од примјењене основне истраживачке методе и инструмената у овом истраживању, примјењене су сљедеће технике: Анкетирање, скалирање, статистичке технике обраде резултата истраживања. У циљу реализовања постављених задатака и тестирања хипотеза у истраживању су коришћени Упитник о слободном времену младих, евидентна листа о преференцији активности у слободно вријеме младих, које смо конструисали по узору на Анкетни упитник за ученике основне школе (Томић и Хасановић, 2007) и по узору на Упитник за ученике основних и средњих школа (Обрадовић, 2008). Евидентна листа о преференцији активности у слободно вријеме младих састоји се од 26 ајтема о интервалној учесталости (веома често (3), понекад (2) и веома ријетко (1)) различитих облика активности у слободно вријеме младих.

Приликом статистичке обраде података користили смо различити статистичке поступке, односно поступке који су највише одговарали природи дистрибуције добијених података и методолошкој концепцији истраживања.

Резултати и дискусија

Како би усмјеравали понашање ученика основних школа, школа као васпитнообразовна институција треба да се, између осталог, придржава васпитно-дисциплинских мјера које се изричу због неадекватног понашања ученика.

У Закону о основном образовању и васпитању Републике Српске, (Службени гласник Републике Српске, бр. 74/08, 71/09, 104/11), члан 82, у дијелу

о ученицима наводи се да ученику, уколико нередовно похађа основну школу, неморално се односи према раду, учењу као и одређеним активностима у основној школи има неправилан однос према другим ученицима, наставницима и школској имовини, могу се изрећи васпитно-дисциплинске мјере и то:

- опомена или укор одјељенског старјешине;
- укор одјељенског вијећа;
- укор директора и
- укор наставничког вијећа.

Како би се избјегле ове казне, односно васпитно-дисциплинске мјере, од великог је значаја однос наставника према ученику. Само добар и пријатељски однос ствара услове за добру дисциплину и позитивно дјеловње. Ученика не треба присиљавати да поштује прописане норме и правила понашања, већ пружити му помоћ како би развио свијест о њима. Дакле, васпитно-дисциплинске мјере се изричу за различите прекршаје које ученици направе у школи. Зато смо варијаблу изречене васпитно-дисциплинске мјере третирали као најпоузданији показатељ асоцијалног понашања. Другачије речено, за прекршаје као што су бјежање са часова, агресивно понашање ученика, крађа итд, изричу се различите васпитно-дисциплинске мјере. Управо из тог разлога ученике у школи смо разврстали у двије категорије:

- Ученици који не крше норме понашања и
- Ученици којима су изречене васпитно-дисциплинске мјере.

Табела 1: Учесталост васпитно-дисциплинских мјера.

Васпитно-дисциплинске мјере	<i>f</i>	%
Укор одјељенског старјешине	32	8,2
Укор наставничког вијећа	8	2
Укор директора	8	2
Ниједну	344	87,80
Укупно:	392	100

Резултати истраживања показују да је у односу на учесталост васпитно-дисциплинских мјера, највећи број оних ученика, њих 87,80%, који немају ни једну изречену мјеру, док је 12,20% ученика који имају изречену неку од дисциплинских мјера (Табела 1).

На основу овога можемо закључити да се од 392 ученика, њих 48 издвојило као група која испољава асоцијално понашање, јер смо као главни показатељ тог понашања одредили изречене васпитно-дисциплинске мјере.

Овако добијене резултате не бисмо смјели занемарити из разлога јер наговјештавају појаву асоцијалног понашања међу ученицима основних школа. Ово би требао бити довољан показатељ за додатне активности, како наставног особља, тако и породице као веома значајне и одговорне институције на овом плану. Да би се пронашле ефикасне активности за отклањање повољних услова за испољавање асоцијалног понашања код младих, родитељи требају, као прво, да добро познају околину у којој се њихово дијете креће када је ван куће, као и да побољшају сараднички однос са школом и наставницима. Пракса је показала да тамо гдје је присутна сарадња између родитеља и наставника, негативни облици понашања младих су сведени на контролисане оквире.

Занимало нас је да ли постоји статистички значајна разлика у квалитету различитих активности коришћења слободног времена између ученика који испољавају и ученика који не испољавају асоцијално понашање.

Табела 2: Разлике у провођењу слободног времена ученика који испољавају и ученика који не испољавају асоцијално понашање.

Активности у слободно вријеме	Асоцијално понашање	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>																																																								
Слушам музику	Испољава	48	2,69	0,51	-1,044	390	0,297																																																								
	Не испољава	344	2,76	0,45				Гледам ТВ	Испољава	48	2,52	0,58	-0,641	390	0,522	Не испољава	344	2,58	0,55	Читам новине	Испољава	48	1,54	0,61	-1,907	390	0,057	Не испољава	344	1,72	0,61	Читам књиге	Испољава	48	1,46	0,65	-3,216	390	0,001	Не испољава	344	1,80	0,68	Учим	Испољава	48	1,52	0,65	-5,639	390	0,0001	Не испољава	344	2,10	0,66	Бавим се неком спортском дисциплином	Испољава	48	2,44	0,68	0,324	390	0,746
Гледам ТВ	Испољава	48	2,52	0,58	-0,641	390	0,522																																																								
	Не испољава	344	2,58	0,55				Читам новине	Испољава	48	1,54	0,61	-1,907	390	0,057	Не испољава	344	1,72	0,61	Читам књиге	Испољава	48	1,46	0,65	-3,216	390	0,001	Не испољава	344	1,80	0,68	Учим	Испољава	48	1,52	0,65	-5,639	390	0,0001	Не испољава	344	2,10	0,66	Бавим се неком спортском дисциплином	Испољава	48	2,44	0,68	0,324	390	0,746	Не испољава	344	2,40	0,66								
Читам новине	Испољава	48	1,54	0,61	-1,907	390	0,057																																																								
	Не испољава	344	1,72	0,61				Читам књиге	Испољава	48	1,46	0,65	-3,216	390	0,001	Не испољава	344	1,80	0,68	Учим	Испољава	48	1,52	0,65	-5,639	390	0,0001	Не испољава	344	2,10	0,66	Бавим се неком спортском дисциплином	Испољава	48	2,44	0,68	0,324	390	0,746	Не испољава	344	2,40	0,66																				
Читам књиге	Испољава	48	1,46	0,65	-3,216	390	0,001																																																								
	Не испољава	344	1,80	0,68				Учим	Испољава	48	1,52	0,65	-5,639	390	0,0001	Не испољава	344	2,10	0,66	Бавим се неком спортском дисциплином	Испољава	48	2,44	0,68	0,324	390	0,746	Не испољава	344	2,40	0,66																																
Учим	Испољава	48	1,52	0,65	-5,639	390	0,0001																																																								
	Не испољава	344	2,10	0,66				Бавим се неком спортском дисциплином	Испољава	48	2,44	0,68	0,324	390	0,746	Не испољава	344	2,40	0,66																																												
Бавим се неком спортском дисциплином	Испољава	48	2,44	0,68	0,324	390	0,746																																																								
	Не испољава	344	2,40	0,66																																																											

Бавим се рекреативно активностима (шетња, излети, пливање, игре на снијегу)	Иspoљава	48	2,33	0,75	-0,504	390	0,614
	Не испољава	344	2,38	0,63			
Бавим се ручним радом	Иspoљава	48	1,58	0,71	1,711	390	0,088
	Не испољава	344	1,41	0,65			
Бавим се хуманитарним радом	Иspoљава	48	1,23	0,42	-2,715	390	0,007
	Не испољава	344	1,47	0,58			
Бавим се стваралачким радом (пишем пјесме, компонујем музику)	Иspoљава	48	1,44	0,74	1,287	390	0,199
	Не испољава	344	1,32	0,58			
Учествујем у раду секција у школи	Иspoљава	48	1,65	0,75	-1,457	390	0,146
	Не испољава	344	1,82	0,76			
Посјећујем културна дешавања	Иspoљава	48	1,54	0,71	-0,933	390	0,351
	Не испољава	344	1,63	0,63			
Посјећујем религијска мјеста	Иspoљава	48	1,71	0,74	-3,299	390	0,001
	Не испољава	344	2,08	0,72			
Свирам неки музички инструмент	Иspoљава	48	1,29	0,65	-0,223	390	0,824
	Не испољава	344	1,31	0,64			
У кафићу	Иspoљава	48	2,29	0,68	5,340	390	0,0001
	Не испољава	344	1,76	0,64			
Салону игара	Иspoљава	48	1,98	0,86	6,481	390	0,0001
	Не испољава	344	1,35	0,59			
Шврљам по граду, коцкам, пијем	Иspoљава	48	1,60	0,76	6,657	390	0,0001
	Не испољава	344	1,13	0,41			
Помажем у кућним пословима	Иspoљава	48	1,77	0,75	-5,074	390	0,0001
	Не испољава	344	2,31	0,68			
Радим да нешто зарадим	Иspoљава	48	1,88	0,73	4,232	390	0,0001
	Не испољава	344	1,44	0,65			

Занимам се рачунаром	Испољава	48	2,77	0,42	2,293	390	0,022
	Не испољава	344	2,57	0,57			
Посјећујем интернет садржаје	Испољава	48	2,83	0,43	2,434	390	0,015
	Не испољава	344	2,63	0,54			
Проводим вријеме са друштвом	Испољава	48	2,88	0,33	1,368	390	0,172
	Не испољава	344	2,78	0,44			
Излазим са младићем-дјевојком	Испољава	48	2,31	0,74	4,232	390	0,0001
	Не испољава	344	1,80	0,79			
Спавам и излежавам се	Испољава	48	2,42	0,76	3,416	390	0,001
	Не испољава	344	2,05	0,69			
Бавим се нечим другим	Испољава	48	1,81	0,67	-0,550	390	0,583
	Не испољава	344	1,87	0,63			
Немам слободног времена	Испољава	48	1,42	0,68	-0,750	390	0,454
	Не испољава	344	1,49	0,67			

Утврђена је сљедећа статистички значајна разлика у начину коришћења слободног времена ученика који испољавају и ученика који не испољавају асоцијално понашање.

Ученици који испољавају асоцијално понашање у слободно вријеме претежно се баве сљедећим активностима: Шврљам по граду, коцкам, пијем ($t=6,657$; $p=0,0001$), у салону игара ($t=6,481$; $p=0,0001$), у кафићу ($t=5,340$; $p=0,0001$), радим да нешто зарадим ($t=4,232$; $p=0,0001$), излазим са младићем-дјевојком ($t=4,232$; $p=0,0001$), спавам и излежавам се ($t=3,416$; $p=0,001$), посјећујем интернет садржаје ($t=2,434$; $p=0,015$), занимам се рачунаром ($t=2,293$; $p=0,022$).

Док су се ученици који не испољавају асоцијално понашање истакли у активностима попут: учим ($t=-5,639$; $p=0,0001$), помажем у кућним пословима ($t=-5,074$; $p=0,0001$), посјећујем религијска мјеста ($t=3,299$; $p=0,001$), читам књиге ($t=-3,216$; $p=0,001$) и бавим се хуманитарним радом ($t=-2,715$; $p=0,007$).

Резултати истраживања показују да слободно вријеме на кориснији начин проводе ученици који немају ниједну изречену васпитно-дисциплинску мјеру, односно не испољавају асоцијално понашање, тако што они у слободно вријеме уче, помажу у кућним пословима, посјећују религијска мјеста, читају књиге, баве се хуманитарним радом, док је код ученика који имају изречене васпитно-дисциплинске мјере, односно који испољавају асоцијално понашање присутна неорганизованост и неквалитетност провођења слободног времена. Ови ученици у

слободно вријеме шврљују по граду, посјећују салоне игара и кафиће, раде да нешто зараде, излазе са младићем или дјевојком, спавају, посјећују интернет садржаје и занимају се рачунаром (Табела 2).

На основу 26 испитиваних варијабли активности у слободно вријеме, за њих 13 утврђена је статистички значајна разлика којом се потврђује да постоји разлика у начину коришћења слободног времена између ученика који испољавају и ученика који не испољавају асоцијално понашање, и самим тим ми потврђујемо нашу постављену подхипотезу.

Испитали смо и разлике учесталости облика асоцијалног понашања код ученика који имају изречене васпитно-дисциплинске мјере и оних ученика који немају ни једну изречену васпитно-дисциплинску мјеру (Табела 3).

Табела 3: Учесталост облика асоцијалног понашања код ученика који имају изречене васпитно-дисциплинске мјере и ученика који немају ни једну изречену васпитно-дисциплинску мјеру.

Облици асоцијалног понашања	Васпитно-дисциплинске мјере	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>																																																																																																								
Извршио крађу (цепарио)	Изречене	48	1,31	0,66	3,834	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,08	0,34				Лагао	Изречене	48	2,48	0,58	6,331	390	0,0001	Неизречене	344	1,88	0,62	Скитао и просјачио	Изречене	48	1,25	0,63	3,817	390	0,0001	Неизречене	344	1,05	0,27	Шверцовао, тапкарио	Изречене	48	1,27	0,64	4,505	390	0,0001	Неизречене	344	1,05	0,25	Коцкао	Изречене	48	1,54	0,71	5,936	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Био дрзак или изазивао наред на јавном мјесту	Изречене	48	1,81	0,70	6,506	390	0,0001	Неизречене	344	1,26	0,52	Опијао се	Изречене	48	1,54	0,68	4,437	390	0,0001	Неизречене	344	1,20	0,46	Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066
Лагао	Изречене	48	2,48	0,58	6,331	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,88	0,62				Скитао и просјачио	Изречене	48	1,25	0,63	3,817	390	0,0001	Неизречене	344	1,05	0,27	Шверцовао, тапкарио	Изречене	48	1,27	0,64	4,505	390	0,0001	Неизречене	344	1,05	0,25	Коцкао	Изречене	48	1,54	0,71	5,936	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Био дрзак или изазивао наред на јавном мјесту	Изречене	48	1,81	0,70	6,506	390	0,0001	Неизречене	344	1,26	0,52	Опијао се	Изречене	48	1,54	0,68	4,437	390	0,0001	Неизречене	344	1,20	0,46	Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23								
Скитао и просјачио	Изречене	48	1,25	0,63	3,817	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,05	0,27				Шверцовао, тапкарио	Изречене	48	1,27	0,64	4,505	390	0,0001	Неизречене	344	1,05	0,25	Коцкао	Изречене	48	1,54	0,71	5,936	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Био дрзак или изазивао наред на јавном мјесту	Изречене	48	1,81	0,70	6,506	390	0,0001	Неизречене	344	1,26	0,52	Опијао се	Изречене	48	1,54	0,68	4,437	390	0,0001	Неизречене	344	1,20	0,46	Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23																				
Шверцовао, тапкарио	Изречене	48	1,27	0,64	4,505	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,05	0,25				Коцкао	Изречене	48	1,54	0,71	5,936	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Био дрзак или изазивао наред на јавном мјесту	Изречене	48	1,81	0,70	6,506	390	0,0001	Неизречене	344	1,26	0,52	Опијао се	Изречене	48	1,54	0,68	4,437	390	0,0001	Неизречене	344	1,20	0,46	Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23																																
Коцкао	Изречене	48	1,54	0,71	5,936	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,14	0,39				Био дрзак или изазивао наред на јавном мјесту	Изречене	48	1,81	0,70	6,506	390	0,0001	Неизречене	344	1,26	0,52	Опијао се	Изречене	48	1,54	0,68	4,437	390	0,0001	Неизречене	344	1,20	0,46	Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23																																												
Био дрзак или изазивао наред на јавном мјесту	Изречене	48	1,81	0,70	6,506	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,26	0,52				Опијао се	Изречене	48	1,54	0,68	4,437	390	0,0001	Неизречене	344	1,20	0,46	Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23																																																								
Опијао се	Изречене	48	1,54	0,68	4,437	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,20	0,46				Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001	Неизречене	344	1,14	0,39	Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23																																																																				
Пушио цигарете	Изречене	48	1,69	0,80	7,755	390	0,0001																																																																																																								
	Неизречене	344	1,14	0,39				Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138	Неизречене	344	1,04	0,26	Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23																																																																																
Уживао дрогу	Изречене	48	1,10	0,37	1,487	390	0,138																																																																																																								
	Неизречене	344	1,04	0,26				Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066	Неизречене	344	1,03	0,23																																																																																												
Уживао користећи таблете	Изречене	48	1,10	0,37	1,846	390	0,066																																																																																																								
	Неизречене	344	1,03	0,23																																																																																																											

Пушио „траву“	Изречене	48	1,25	0,63	3,483	390	0,001
	Неизречене	344	1,06	0,30			
Бавио се проституцијом	Изречене	48	1,19	0,57	3,771	390	0,0001
	Неизречене	344	1,03	0,20			
Бјежао од куће	Изречене	48	1,50	0,68	4,625	390	0,0001
	Неизречене	344	1,17	0,42			
Бјежао са наставе	Изречене	48	2,42	0,71	6,339	390	0,0001
	Неизречене	344	1,74	0,69			
Ударио неког	Изречене	48	2,17	0,66	5,032	390	0,0001
	Неизречене	344	1,68	0,62			
Вријеђао родитеље, наставнике, људе око себе	Изречене	48	1,83	0,75	7,565	390	0,0001
	Неизречене	344	1,24	0,47			
Наносио штету на школским и стамбеним објектима	Изречене	48	1,65	0,75	6,351	390	0,0001
	Неизречене	344	1,17	0,43			
Избјегавао дружење са пријатељима	Изречене	48	1,23	0,55	1,071	390	0,285
	Неизречене	344	1,16	0,39			
Био лијен и одгађао извршење обавеза	Изречене	48	2,31	0,82	4,134	390	0,0001
	Неизречене	344	1,83	0,74			

Резултати из Табеле 3 показују да постоји статистички значајна разлика у учесталости облика асоцијалног понашања код ученика који имају изречене васпитно-дисциплинске мјере и ученика који немају ни једну изречену васпитно-дисциплинску мјеру. Статистички значајна разлика је утврђена код ученика која имају изречене васпитно-дисциплинске мјере за сљедеће облике понашања: Пушио цигарете ($t=7,755$; $p=0,0001$), вријеђао родитеље, наставнике, људе око себе ($t=7,565$; $p=0,0001$), био дрзак или изазивао неред на јавном мјесту ($t=6,506$; $p=0,0001$), наносио штету на школским и стамбеним објектима ($t=6,351$; $p=0,0001$), бјежао са наставе ($t=6,339$; $p=0,0001$), лагао ($t=6,331$; $p=0,0001$), коцкао ($t=5,936$; $p=0,0001$), ударио неког ($t=5,032$; $p=0,0001$), бјежао од куће ($t=4,625$; $p=0,0001$), шверцовао, тапкарио, „дилао“ ($t=4,505$; $p=0,0001$), опијао се ($t=4,437$; $p=0,0001$), био лијен и одгађао извршење обавеза ($t=4,134$; $p=0,0001$), извршио

крађу, цепарио ($t=3,834$; $p=0,0001$), скитао и просјачио ($t=3,817$; $p=0,0001$), бавио се проституцијом ($t=3,483$; $p=0,0001$), пушио „траву“ ($t=3,483$; $p=0,001$).

Резултати истраживања показују (Табела 3) да је већа учесталост облика асоцијалног понашања код оних ученика који имају изречене васпитно-дисциплинске мјере. Из предходно наведеног закључујемо да је појава асоцијалног понашања која води ка деликвенцији склонија код ученика који имају изречену васпитно-дисциплинску мјеру него ли код ученика који немају ни једну наведену мјеру.

Закључак

У цјелини гледано можемо констатовати да неорганизовано слободно вријеме, повлачи за собом разне облике асоцијалног понашања, па стога, од велике је користи подршка младима, како родитеља тако и друштва, за адекватно испуњавање слободног времена, јер се слободно вријеме младих углавном своди на прекомјерно коришћење различитих друштвених мрежа и играња видео игрица, што веома штети како психичком тако и физичком развоју личности. То је један од главних разлога што имамо све већи број младих који се повлаче у себе и постајући временом агресивни. Такав начин живота, младе не испуњава у сваком сегменту и због тога они постају незадовољни млади преступници па и временом у појединим случајевима и криминалци. Сматрамо да је потребно да се више пажње посвети овом проблему, како би се пронашло рјешење за адекватно коришћење слободног времена. Овај проблем треба да заинтересује цјелокупно друштво, као и саме родитеље дјете. Од родитеља се очекује заједничко провођење слободног времена њихове дјете на интересантан и користан начин како би обје стране биле срећне и задовољне. Што се тиче друштва, требало би да буде што више културних дешавања, као и различитих спортских и културних манифестација. Уз помоћ оваквог начина живота млади ће се развити у друштвено пожељне, продуктивне и хумане личности.

Литература

Бранковић, Д., Илић, М. (2003). *Основи педагогије*. Бања Лука: Comesgrafika.

Бранковић, Д., Микановић, Б., (2011). Вриједносне оријентације и слободно вријеме. Зборник радова. Бања Лука: Универзитет у Бања Луци.

Закон о основном образовању и васпитању Републике Српске. *Службени гласник Републике Српске*, бр. 74/08, 71/09, 104/11.

Зрилић, С. (2011). Повезаност бјежања са наставе и малолетничке деликвенције. Презето 22.04.2012. са <http://hrcak.srce.hr/87330>.

Јашовић, Ж. (1991). *Криминологија малолетничке деликвенције*. Београд: Научна књига.

Карић, Е., Грандић, Р. (2010). *Педагогија и слободно вријеме*. Тузла: Трговинско-књижарско предузеће “BOOK”.

Микановић, Б. (2010). *Педагошки аспекти слободног времена*, у Радови, часопис за хуманистичке и друштвене науке, бр.12, стр. 163-176, Бања Лука: Филозофски факултет Бања Лука.

Обрадовић, С. (2008). *Породица и социјализација младих*. Бања Лука: Независни универзитет.

Сузић, Н. (2010). *Правила писања научног рада АПА и други стандарди*. Бања Лука: XBS.

Томић, Р., Хусановић, И. (2007). *Млади и слободно вријеме*. Тузла: OFF-SET.

Томић, Р. Шеховић, М., Карић, Н., Хусановић, И. (2008). *Деликвентно понашање дјеце и младих*. Тузла: OFF-SET.

Lidija Jovičić

UNORGANIZED SPENDING FREE TIME AS A CAUSE OF YOUTH ASOCIAL BEHAVIOR

Summary

It is obvious that young people and children often find no way how to use their free time. We often say that they are disoriented, bored, inactive, uninterested, and so on. Such individuals have a wrong picture of themselves, they have no self-confidence, they are emotionally unbalanced, and so on. They most often spend their free time in the same way, without pedagogically designed and acceptable activities, and they hardly achieve integration with the environment, that is, with other people, groups, collectives, the social environment, etc. Free time fills an individual if he is satisfied or spontaneous. In addition, leisure time can also be a source of a number of problems and negative phenomena such as asocial behavior and juvenile delinquency. This paper aims to give answers whether unorganized leisure time influences the

emergence of young people's asocial behavior, that is, to examine differences in the quality of various activities in the use of free time between students who exhibit and students who do not exhibit asocial behavior.

Key words: leisure time, leisure time activities, asocial behavior, unorganized leisure time